

Ontwerpwijzer Collectief bouwen en wonen: van woning tot buurt

Een overzicht van ruimtelijke en sociale inspiratie punten voor het ontwerpen en ontwikkelen van collectieve woonprojecten. De checklist helpt initiatiefnemers om duurzame, inclusieve en toekomstbestendige keuzes te maken aan de woning en voor de buurt.

Buiten ruimte (gezamenlijke)	Voordelen	Voorbeelden
Een tuin met veel biodiversiteit.	Wie vindt het nou niet fijn als de tuin vol leven is met vlinder, bijen en vogels. Door verschillende soorten planten/bomen, nestkastjes, vleermuizenkasten en insectenhôtels breng je leven in de tuin.	Wonen in de nieuwbouw wijk Parijsch in Culemborg
Een tuin met veel groen en (hoge) bomen.	De schaduw van de bomen zorgen voor verkoeling van de woningen in de zomer, hierdoor zijn minder technische koelsystemen nodig (airco's). Dit bespaart energie en is beter voor de natuur. Overweeg hierbij ook een groen alternatief voor de erfscheiding.	Erfdelen Doesburg
Een tuin met water of een wadi.	Een wadi of een waterpartij zorgt ervoor dat bij veel neerslag geen schade kan ontstaan aan de woningen en de neerslag langzaam wordt opgenomen in de bodem.	Modern en mens- en diervriendelijk, De Reeënstraat in Silvolde: toekomstbestendig bouwen kan
Een groen dak met biodiverse beplanting.	Groene daken zorgen voor verkoeling en demping van de piekafvoeren bij hevige buien.	Zie de brochure: Vergroenen van woonwijken
Een ruimte om te spelen, sporten, verblijven en elkaar te ontmoeten.	Een buitenruimte waar je graag verblijft en elkaar ontmoet en samen dingen kan ondernemen.	Ecodorp Zuiderveld Modern naoberschap in een landschappelijke setting
Een moestuin.	Een gezamenlijke moestuin versterkt de sociale cohesie. Dit komt omdat bewoners van elkaar kunnen leren over het onderhoud van de moestuin.	Uit: Werkboek Van solo naar samen (p51).

Binnen de woning & het woningbouwproject	Voordelen	Voorbeelden
Circulaire materialen toepassen	Circulair bouwen is een vorm van duurzaam bouwen waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van hergebruikte, herbruikbare of gerecyclede grondstoffen en het gebruik van fossiele grondstoffen tot een minimum wordt beperkt.	Brochure: Circulair Bouwen
Toepassen standaardwoning/ woningconcept	Door voor een standaardwoning te kiezen kon deze circulair worden geupgrade. Bijvoorbeeld met een leemlaag, isolatie van spijkerbroeken en driedubbele ramen.	Uit: Werkboek Van solo naar samen (p16).
Biobased materialen toepassen	Biobased materialen creëren een gezonder en comfortabeler binnenklimaat, en verhogen de circulariteit van gebouwen. Deze materialen, zoals hout, vlas of hennep, nemen CO ₂ op tijdens de groei en slaan het permanent op in gebouwen, wat bijdraagt aan een lagere milieu-impact vergeleken met traditionele materialen als beton en cement.	Wijnbergen De Kwekerij Gemeente Doetinchem,
Toepassen van 'Trias Energetica'	Deze aanpak begint met het minimaliseren van energieverbruik door slimme keuzes te maken in het (bouwkundig)ontwerp, zoals oriëntatie op de zon, gebouwworm, overstekken, optimale glasverhouding en isolatie.	Iewan – Strowijk Nijmegen
Positie van de woning ten opzichte van de zon	Met als doel optimaal gebruik van zonne-energie (dakvlak en gevels) en schaduw op de woningen in de zomer.	
Conceptueel bouwen	Toepassen van conceptueel bouwen kan de bouw van de woning efficiënter, sneller, kosteneffectieve en duurzamer maken.	De Sallandstraat in Haalderen: snel bouwen is duurzaam bouwen
Delen van een wasruimte, werkplaats/klusruimte, binnenspeelkamer voor kinderen, fietsenstalling of berging	Sommige apparaten gebruik je niet constant, zijn duur of nemen veel ruimte in beslag. Het is eenvoudig om deze apparaten en ruimtes te delen. Dit scheelt veel ruimte in de woning en bevordert de samenhang.	
Duurzaam ruimtegebruik door gemeenschappelijke voorzieningen	Vrij vroeg in het proces besloten de initiatiefnemers van Ecodorp Zuiderveld dat er geen 35 woningen, maar 46 kleinere woningen konden komen, en een aantal gemeenschappelijke voorzieningen.	Uit: Werkboek Van solo naar samen (p15).
Logeerkamer(s)	Een gemeenschappelijke ruimte of een ruimte voor logés geeft mogelijkheden voor (familie)bezoek en voor tijdelijke opvang. De gemeenschappelijke ruimte van CPO de Getijden is bijvoorbeeld driekwart jaar bezet geweest door een Oekraïens gezin.	Uit: Werkboek Van solo naar samen (p25)
Ontwerp woningen en openbare ruimte levensloopbestendig	Bij het ontwerp kan er rekening gehouden worden met een levensloopbestendige inrichting, hierdoor blijven mensen in verschillende levensfasen toch in de wijk wonen.	

Voor de buurt	Voordelen	Voorbeelden
Gezamenlijke ontmoetingsplek of buurttuin	Sociale verbinding staat centraal in een krachtige buurt. Het inrichten van ontmoetingsplekken, bijvoorbeeld een buurttuin, zorgt voor een versterkte sociale samenhang.	Buurtkansen Gelderland
Behoud en versterk lokale identiteit in ontwerp	Een lokale identiteit zorgt voor herkenbaarheid en verbondenheid met de omgeving. Dit kan versterkt worden met behulp van het ontwerp en materiaalgebruik.	Elzendal Historie bewust
Afwijkende parkeernorm	Gemeenten kunnen afwijken van parkeernormen. Dit was het geval bij CPO Cohousing Arnhem omdat een meerderheid van de bewoners geen wens heeft een auto te bezitten, er auto's en fietsen worden gedeeld, het CS Arnhem op loopafstand is en toekomstige bewoners worden uitgesloten van een parkeervergunning.	Raadsbrief Arnhem over parkeernorm Cohousing Arnhem
Veilige en toegankelijke routes voor langzaam verkeer	Het plaats maken voor veilige en toegankelijke routes in de wijk stimuleert niet alleen bewegen en gezonde mobiliteit. Het versterkt ook het gevoel van veiligheid voor jong en oud. Denk daarbij niet alleen aan goed verlichte fiets- en voetpaden, maar ook aan schaduwrijke routes voor warme perioden.	